

© Consiliul Europei/Curtea Europeană a Drepturilor Omului, 2012. Această traducere a fost efectuată cu sprijinul Fondului fiduciar pentru drepturile omului al Consiliului Europei (www.coe.int/humanrightstrustfund). Nu obligă Curtea. Pentru mai multe informații, a se vedea referințele cu privire la drepturile de autor de la sfârșitul prezentului document.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court. For further information see the full copyright indication at the end of this document.

© Conseil de l'Europe/Cour Européenne des Droits de l'Homme, 2012. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour. Pour plus de renseignements veuillez lire l'indication de copyright/droits d'auteur à la fin du présent document.

Notă informativă privind jurisprudența Curții nr. 146

Noiembrie 2011

S.H. și alții c. Austriei - 57813/00

Hotărâre din 3.11.2011 [MC]

Articolul 8

Articolul 8-1

Respectarea vieții de familie

Respectarea vieții private

Interdicția în dreptul intern de a utiliza ovulele și sperma ce provin de la donatori, în vederea fecundării *in vitro*: *absența violării*

În fapt – Reclamanții sunt două cupluri căsătorite. Fiind afectați de infertilitate, aceștia au dorit să recurgă la tehnici de procreare asistată medical. Doar fecundarea *in vitro* (FIV) cu utilizarea spermei (în cazul primului cuplu) sau de ovule (în cazul celui de al doilea cuplu), le-ar fi permis să aibă un copil al cărui, unul dintre aceștia ar fi fost părintele biologic. Aceste două posibilități sunt excluse de Legea austriacă privind conceperea artificială, care interzice recurgerea la sperma unui donator cu scopul efectuării unei FIV și donarea de ovule, în general. Aceeași lege autorizează totuși alte metode de procreare asistată medical, în special, FIV cu ovulele și sperma persoanelor căsătorite unul cu altul sau care trăiesc în cuplu (tehnici de reproducere omologă) și, în circumstanțe excepționale, donarea spermei în scopul fecundării *in utero*. În fața acestor prevederi, reclamanții au sesizat Curtea Constituțională. Aceasta a considerat că ingerința în dreptul lor la respectarea vieții de familie era reală, dar aceasta era justificată deoarece viza evitarea, pe de o parte, a creării unor relații neobișnuite (adică faptul că un copil să aibă două mame, una biologică și alta „purțătoare”) și, pe de altă parte, exploatarea femeilor.

Printr-o hotărâre din 1 aprilie 2010, o cameră a Curții a conchis asupra violării articolului 14 din convenție coroborat cu articolul 8, atât referitor la reclamante, cât și la reclamanți (a se vedea Nota informativă nr.129).

În drept – Articolul 8: dreptul cuplurilor de a concepe un copil și de a recurge, în acest scop la procrearea asistată medical relevă, de asemenea, de protecția articolului 8, o asemenea alegere constituind o formă de exprimare a vieții private și de familie. În consecință, această prevedere se aplică în speță. Constatând că reclamantii au fost lipsiți de un tratament de procreare asistată medical din cauza unei prevederi a legii pe care au încercat în zadar să o conteste în fața instanțelor interne, Curtea va examina capătul lor de cerere sub aspectul unei ingerințe în exercitarea de către aceștia a dreptului lor de a recurge la tehnici de procreare artificială. Măsura criticată era prevăzută de lege și urmărea niște scopuri legitime care constituiau protecția sănătății sau moralei și protecția drepturilor și libertăților altuia. După pronunțarea hotărârii Curții Constituționale, medicina a cunoscut o evoluție complexă, căreia anumite state membre au răspuns prin măsuri legislative. Totodată, Curtea nu va cerceta dacă interdicția donării de gameți litigioși ar fi astăzi justificată sub aspectul Convenției, dar va încerca să determine dacă această măsură era justificată la momentul în care Curtea Constituțională din Austria a examinat-o. Statele contractante au astăzi o tendință vizibilă de a autoriza donarea de gameți în scopul fecundării *in vitro*, tendință care reprezintă apariția unui consens european. În același timp, consensul care pare să se contureze corespunde mai mult unei etape a evoluției unei ramuri de drept în mod special dinamică decât unor principii stabilite de o perioadă lungă în ordinele juridice ale statelor membre, motiv pentru care nu poate fi restrânsă de o manieră decisivă marja de apreciere a statelor. Astfel, din moment ce recurgerea la fecundarea *in vitro* a generat și continuă să genereze, întrebări delicate de ordin moral și etic, care se înscriu într-un context de evoluție rapidă a științei și medicinei, cât și faptul că semnele de întrebare ridicate în speță se referă la domenii în care încă nu există un consens clar între statele membre, urmează de acordat statului pârât o amplă marjă de apreciere.

a) *Donarea de ovule* – Într-un domeniu atât de delicat cum este cel al procreării artificiale, preocupările de ordin moral sau acceptabilitatea socială a tehnicilor în cauză trebuie să fie luate în serios. În același timp, doar acestea nu pot justifica o interdicție totală a unei asemenea metode de procreare asistată, în acest caz, donarea de ovule. În pofida amplei marje de apreciere de care beneficiază statele în acest domeniu, cadrul juridic instituit trebuie să fie coerent și să permită o luare în considerare suficientă a intereselor legitime aflate în joc. Legislatorul austriac nu a interzis în mod absolut procrearea artificială deoarece acesta a autorizat recurgerea la tehnicile omoloage. Legea austriacă se bazează pe ideea, conform căreia, procrearea asistată medical trebuie să rămână cât mai apropiată posibil, de conceperea naturală și aceasta în scopul evitării unor eventuale conflicte între filiația uterină și cea genetică în sensul larg. În acest sens, legislatorul a încercat să concilieze dorința de a permite accesul la procrearea asistată medical și preocuparea pe care o generează, în rândul multor categorii a societății, rolul și posibilitățile medicinei reproductive moderne. În plus, legislatorul austriac a însoțit Legea privind procrearea artificială de garanții și precauțiuni deosebite, în special, rezervând utilizarea tehnicilor de procreare artificială, medicilor specialiști, care au competențe și o experiență particulară în acest domeniu și care sunt supuși regulilor deontologice ale profesiei lor, precum și interzicând remunerarea donării de gameți. Aceste măsuri vizează prevenirea riscurilor potențiale de selecție eugenică, precum și de a împiedica utilizarea abuzivă a tehnicilor existente și exploatarea femeilor donatoare de ovule, aflate în situație de vulnerabilitate. În ceea ce privește preocupările legate de crearea unor rapoarte caracterizate de o discordanță între realitatea socială și realitatea biologică, instituția adopției a evoluat pe parcursul timpului pentru a ajunge la un regim juridic ce reglementează de o manieră satisfăcătoare raporturile ce reies din aceasta. În același mod, legislatorul ar fi putut adopta soluții juridice acceptabile în fața dificultăților generate de donarea de ovule. În același timp, disocierea maternității între o mamă genetică și o mamă uterină, creează

raporturi foarte diferite de cele ce rezultă în urma adopției și adaugă o nouă dimensiune problemei. Problema esențială care se pune sub aspectul articolului 8 este nu de a ști dacă legislatorul ar fi putut găsi o altă soluție, poate mai echilibrată, dar, dacă reținând soluția criticată în speță, și-a depășit marja de apreciere de care dispunea în temeiul acestei dispoziții.

Pentru a tranșa această întrebare, Curtea acordă o anumită importanță faptului că nu există un consens european, suficient de solid, privind faptul dacă donarea de ovule, în scopul fecundării *in vitro*, trebuie să fie autorizată. Prin urmare, interzicerea donării de ovule de către legislatorul austriac, este compatibilă cu articolul 8.

b) *Donarea de spermă* – Aceleași considerații sunt pertinente pentru interzicerea donării de spermă. Faptul că legislatorul austriac a adoptat o Lege privind procrearea artificială, consacrand interzicerea donării de spermă și de ovule în scopul fecundării *in vitro*, fără a interzice donarea de spermă în scopul fecundării *in vivo*, tehnică tolerată de mult timp și pe larg admisă în societate, este un element important pentru punerea în balanță a diferitor interese în cauză și nu poate fi rezumată la o simplă chestiune de eficacitate a controlului interzicerilor. Dimpotrivă, trebuie să se vadă grija și prudența cu care legislatorul austriac a încercat să concilieze realitățile sociale cu poziția sa de principiu în domeniu. În această privință, legislația austriacă nu interzice persoanelor interesate de a merge în străinătate pentru a efectua tratamentele împotriva sterilității, făcând apel la tehnici de procreare asistată medical, interzise în Austria și, în caz de reușită a tratamentului în cauză, filiația paternă și filiația maternă sunt reglementate de prevederi precise ale Codului civil, care respectă dorințele părinților.

c) *Concluzie* – Nici interdicția donării de ovule în scopul procreării artificiale și nici interdicția donării de spermă în scopul fecundării *in vitro*, prevăzute de articolul 3 din Legea privind procrearea artificială, nu au depășit marja de apreciere de care dispunea legislatorul austriac la momentul pertinent.

Parlamentul austriac nu a efectuat, până în prezent, o reexaminare aprofundată a regulilor ce reglementează procrearea artificială, în lumina evoluției rapide pe care o cunoaște știința și societatea în această privință. Or, Curtea Constituțională a precizat că starea științei medicale la acel moment și consensul existent în societate nu erau fixate și că acestea puteau suferi evoluții pe care legislatorul va trebui să le ia în considerare. Deși Curtea Europeană a conchis asupra neîncălțării articolului 8 în speță, aceasta observă că domeniul în cauză, care, pare a fi într-o evoluție continuă și cunoaște evoluții științifice și juridice în mod special rapide, cere o examinare permanentă din partea statelor membre.

Concluzie: absența violării (treisprezece voturi contra patru).

© **Consiliul Europei/Curtea Europeană a Drepturilor Omului, 2012**

Limbile oficiale ale Curții Europene a Drepturilor Omului sunt engleza și franceza. Această traducere a fost realizată cu sprijinul Fondului fiduciar pentru drepturile omului al Consiliului Europei (www.coe.int/humanrightstrustfund). Nu obligă Curtea, care, de altfel, nu își asumă răspunderea pentru calitatea acesteia. Traducerea poate fi descărcată din baza de date HUDOC a Curții Europene a Drepturilor Omului (<http://hudoc.echr.coe.int>) sau din oricare altă bază de date în care Curtea a făcut această traducere disponibilă. Poate fi reprodusă în scop necomercial, cu condiția ca titlul cauzei să fie citat în întregime, împreună cu referirea la dreptul de autor menționat anterior la Fondul fiduciar pentru

drepturile omului. Dacă intenționați să utilizați vreun fragment din această traducere în scop comercial, vă rugăm să contactați publishing@echr.coe.int.

© **Council of Europe/ European Court of Human Rights, 2012**

The official languages of the European Court of Human Rights are English and French. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court, nor does the Court take any responsibility for the quality thereof. It may be downloaded from the HUDOC case-law database of the European Court of Human Rights (<http://hudoc.echr.coe.int>) or from any other database with which the Court has share it. It may be reproduced for non-commercial purposes on condition that the full title of the case is cited, together with the above copyright indication and reference to the Human Rights Trust Fund. If it is intended to use any part of this translation for commercial purposes, please contact publishing@echr.coe.int.

© **Conseil de l'Europe/ Cour Européenne des Droits de l'Homme, 2012**

Les langues officielles de la Cour Européenne des Droits de l'Homme sont le français et l'anglais. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour, et celle-ci décline toute responsabilité quant à sa qualité. Elle peut être téléchargée à partir de HUDOC, la base de jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme (<http://hudoc.echr.coe.int>) où de toute autre base de données à laquelle HUDOC l'a communiquée. Elle peut être reproduite à des fins non commerciales, sous réserve que le titre de l'affaire soit cité en entier et s'accompagne de l'indication de copyright ci-dessus ainsi que la référence au Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme. Toute personne souhaitant se servir de tout ou partie de la présente traduction à des fins commerciales est invitée à le signaler à l'adresse suivante: publishing@echr.coe.int.